

Uchwała Nr
Rady Powiatu Kartuskiego
z dnia

w sprawie: przyjęcia programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie kartuskim na lata 2015-2017

Na podstawie art. 12 pkt. 11 ustawy a dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1592 z późn. zm. ¹⁾), w związku z art. 180 pkt 1 ustawy dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm. ²⁾);

Rada Powiatu Kartuskiego
na wniosek Zarządu Powiatu Kartuskiego
postanawia, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie kartuskim na lata 2015-2017 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Kartuskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 200, poz. 1688, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 167, poz. 1759, z 2007 r. Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458, z 2009 r. Nr 92, poz. 753, Nr 157, poz. 1241, z 2010 r. Nr 28, poz. 142 i poz. 146, Nr 40, poz. 230, Nr 106, poz. 675, z 2011 r. Nr 21, poz. 113, Nr 149, poz. 887, Nr 217, poz. 1281.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. Nr 228, poz. 1690.

Załącznik
do uchwały Nr
Rady Powiatu Kartuskiego
z dnia roku

**PROGRAM ROZWOJU
PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE KARTUSKIM
NA LATA 2015-2017**

Wprowadzenie

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi, że obowiązek organizacji opieki zastępczej dla dziecka spoczywa na jednostkach Samorządu terytorialnego. Niniejszy program zawiera diagnozę sytuacji pieczy zastępczej na terenie powiatu kartuskiego, określa kierunki działań w perspektywie 3 letniej oraz ustala cele i zadania w zakresie prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w powiecie kartuskim.

Program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie kartuskim na lata 2015-2017 jest dokumentem o charakterze operacyjno-wdrożeniowym dla zapisów strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie kartuskim na lata 2014-2020. Kierunkuje on prowadzone i planowane działania w ramach tego obszaru, jednocześnie uspójniając je z celami lokalnej polityki. Program obejmuje 3 cele główne i 15 celów szczegółowych. Skuteczność prowadzonej działalności powinna koncentrować się na rozwiązywaniu problemów przy jednoczesnym wykorzystywaniu istniejących zasobów i zidentyfikowanych mocnych stron.

Zapisy programu są spójne z aktami prawnymi, takimi jak:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
2. Konwencja Praw Dziecka,
3. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka,
4. Ustawa o samorządzie powiatowym,
5. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
6. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy,
7. Ustawa o pomocy społecznej.

Przedstawiony program został opracowany przez osoby zajmujące się pomocą dziecku i rodzinie. W pracach zespołu uczestniczyły następujące osoby:

1. Gabriela Gołata
2. Barbara Hufnagel
3. Dominika Sowa-Klejna
4. Elżbieta Kus
5. Maria i Zbigniew Nadolscy
6. Arkadiusz Stępień
7. Dorota Szlas
8. Cecylia Tużnik
9. Jan Mazur
10. Beata i Roman Zielke
11. Anna Zagórska
12. Henryka Wolska
13. Katarzyna Gmurek

Diagnoza systemu pieczy zastępczej w powiecie kartuskim

Pieczka zastępcza jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem, sprawowanej w przypadku niemożności zapewnienia jej przez rodziców biologicznych.

Najczęstszą przyczyną umieszczenia dzieci poza środowiskiem rodziny jest kombinacja następujących czynników: bezradność życiowa oraz obniżona wydolność wychowawcza połączona często z nadużywaniem alkoholu i stosowaniem przemocy. Powody umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej w latach 2011-2013 przedstawia tabela nr 1.

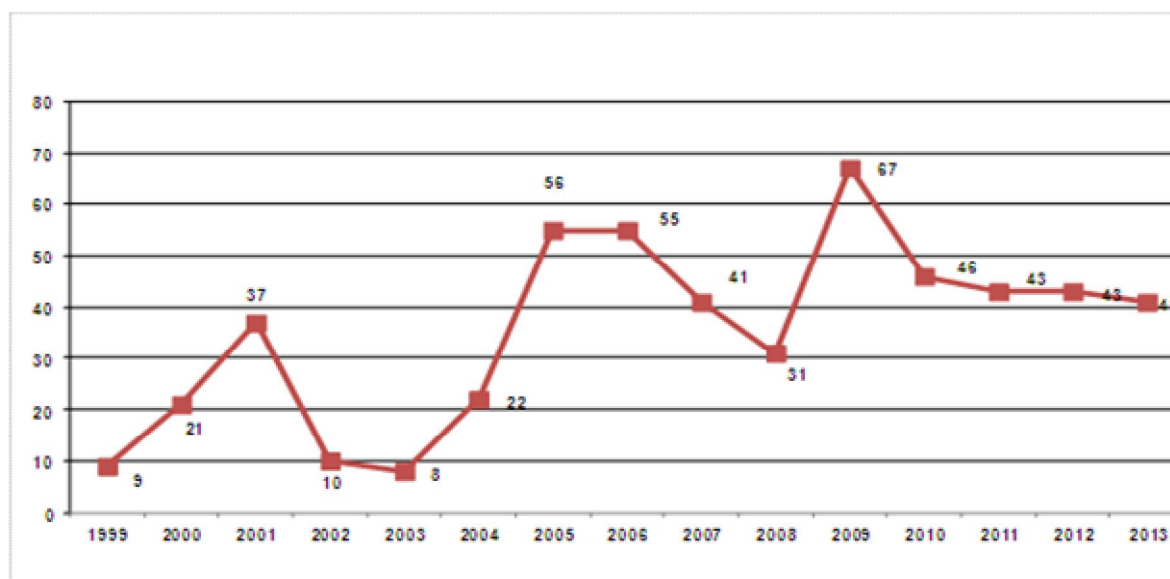
Tabela 1.

Przyczyny umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej w latach 2011-2013

Lp.	Wyszczególnienie	2011 r.	2012 r.	2013 r.
1	Przemoc	1	1	0
2	Alkoholizm	7	9	15
3	Choroba psychiczna	0	1	0
4	Śmierć rodziców	2	1	1
5	Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	1	26	20
6	Pobyty rodziców za granicą	2	4	0
7	Pobyty rodzica w zakładzie karnym	0	1	1
8	Pozostawienie w szpitalu	0	0	2
9	Inne	7	0	0

Ta sytuacja sprawia, że rodziny zagrożone kryzysem żyją często w trudnych warunkach przy maksymalnie obniżonych potrzebach życiowych. Konsekwencją czego jest umieszczenie dzieci w zastępczych formach opieki.

Wykres 1. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w powiecie kartuskim w latach 1999-2013

Jak wynika z wykresu najwięcej dzieci trafiło do systemu w roku 2009 i od tego czasu obserwuje się systematyczny spadek dzieci zabieranych z rodzin biologicznych na podstawie postanowienia sądu.

Analizując przyczyny zabierania dzieci z rodziny biologicznej wydawać by się mogło, że głównym zadaniem systemu pieczy zastępczej jest zabezpieczenie podstawowych potrzeb dziecka, tzn. nakarmienie, ubranie, zapewnienie bezpiecznego schronienia. Stąd wiele osób chcących podjąć się pełnienia funkcji rodziny zastępczej przecenia swoje możliwości i kompetencje w tym zakresie. Wiele osób sądzi, że jeśli poradziło sobie bez większych porażek z wychowaniem własnych dzieci, posiadają wystarczająco duży dom, to są to odpowiednie warunki do zaopiekowania się dzieckiem pochodzącym z rodziny dysfunkcyjnej. Doświadczenia ostatnich lat jednak wskazują, że jest to mylny sposób myślenia. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb przez opiekunów zastępczych jest sprawą oczywistą. Ale na tym nie kończy się rola rodziny zastępczej, która jest o wiele bardziej skomplikowana i trudna.

Podstawową trudnością jest już nazwa rodzina zastępcza. Oznacza to, że opiekunowie sprawują w zastępstwie opiekę za rodziców biologicznych. Ale nie znaczy to, że rodzice biologiczni znikają z życia dziecka. Oni uczestniczą w procesie wychowawczym nie zawsze w pozytywny sposób, realnie lub jedynie pozostając w świadomości dziecka. Powoduje to, że rodzina zastępcza nie może realizować swojej własnej wizji wychowawczej, tylko musi ją weryfikować lub konsultować z rodzicami dziecka. Na tym tle często dochodzi do konfliktów, bo opiekunom trudno przyjąć, że rodzic pragnie dobra dziecka, skoro wcześniej je krzywdził, a kompetencje społeczne rodzica z kolei są tak niskie, że jego działania i wskazówki są bezskuteczne.

Ofiarą tego konfliktu jest oczywiście dziecko, które pozostaje w pewnej oczywistej sprzeczności - z jednej strony kocha i uznaje rodzica, z drugiej strony często jest wobec niego krytyczne i chciałoby się identyfikować z opiekunami, obawia się jednak bycia nielojalnym i tym samym „zdradzania” ojca i matki. Czasami większą trudnością jest całkowity brak rodzica - dziecko

oczekuje spotkania, zainteresowania z jego strony, a rodzic tego nie daje - nie odwiedza, albo umawia się na wizyty i nie przychodzi w ustalonych terminach. Cała złość i smutek odrzucenia spadają na rodzinę zastępczą - dziecko nie radzi sobie z trudnymi emocjami i często zwraca się przeciwko opiekunowi, reaguje agresją lub całkowitą apatią i depresją.

Kolejnym problemem rodzin zastępczych jest nadal zbyt mały zakres wiedzy specjalistycznej z zakresu psychologii, pedagogiki i pokrewnych dziedzin. Zauważa się także małą otwartość i szacunek dla tego rodzaju wiedzy w połączeniu ze zmianą sytuacji społecznej rodzin. Coraz częściej ujawniają się problemy związane z wykorzystaniem seksualnym, okrutną i wyrafinowaną przemocą lub kompletnym odrzuceniem przez rodzica. Wiele dzieci prezentuje odmienne niż kilka lat temu trudności wychowawcze spowodowane zranieniami i zaniedbaniami w domu rodzinnym. Wydaje się, że kluczowe znaczenie ma zrywanie więzi lub brak stworzenia w ogóle prawidłowej więzi z jakimkolwiek obiektem we wczesnym dzieciństwie. Są to dzieci, które mają kłopot z nawiązaniem nowej relacji w rodzinie zastępczej, z przywiązaniem, okazywaniem emocji. Z kolei rodzina zastępcza często oczekuje ujawniania, szczególnie pozytywnych emocji. Wychowankowie przebywający w rodzinach zastępczych często nienawidzą Świąt Bożego Narodzenia, ponieważ nie są w stanie znieść tylu dobrych emocji naraz, nie potrafią udźwignąć ich rodzinnej atmosfery. Często są agresywne, okazują złość, gniew i smutek, bo nie znają pozytywnych uczuć. Są „zamrożone” emocjonalnie. Ponadto nieprzystosowane do życia społecznego. Mają zaległości szkolne, sprawiają trudności wychowawcze, są nadpobudliwe, czasami zdemoralizowane, nie znają zasad współżycia społecznego. Nie mają szacunku do ludzi, pracy, pieniądza, niszczą rzeczy, nie okazują wdzięczności. Czasami nie znają także podstawowego korzystania z urządzeń sanitarnych, higieny. W tym wszystkim brak szczepień albo innej opieki medycznej nie wydaje się być już dużym problemem. Coraz częściej już małe dzieci przejawiają poważne zaburzenia psychiczne, wymagające interwencji i długotrwałych terapii. W tej sytuacji nie wystarczy duży dom i otwarte serce. Opieka zastępcza wymaga wielu pokładów cierpliwości, wiedzy z wielu dziedzin – bycia po trosze psychologiem, pedagogiem, księdzem, prawnikiem, policjantem. Wymaga stabilności własnej psychiki, umiejętności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, mediowania, szybkiego reagowania, znajomości form i możliwości pomocy oraz otwartości na tą pomoc. Negatywne opinie o terapii psychologicznej - „po co rozgrzebywać rany, lepiej niech dziecko zapomni” są sprzeczne z nauką, wskazują na całkowitą ignorancję problemów związanych z tak delikatną strukturą jaką jest psychika dziecka. Ciągłe pewien opór w społeczeństwie budzi konieczność konsultacji psychiatrycznej, stosowania farmakoterapii. Tematem tabu jest seksualność dziecka, potem nastolatka, czasami zupełnie naturalna, czasami obudzona przez nadużycie.

Podsumowując - poszukując rodzin zastępczych należy koncentrować się na ludziach o wielkich sercach, gotowych przyjąć pod swój dach pozbawione opieki dziecko, ale ze świadomością wszelkich problemów i konsekwencji z tego wynikających. Gotowych i otwartych na

poszukiwanie pomocy i ciągle podnoszonych swoje kompetencje, czyli specjalistów. Przez lata funkcjonowania systemu w powiecie kartuskim wyłoniła się taka grupa. Grupę tą stanowią głównie rodziny zawodowe i niezawodowe. Są to ludzie, którzy oprócz chęci pomocy mają jeszcze odpowiednie kompetencje i umiejętności. Pracują nad wyrównywaniem deficytów swoich wychowanków, również tych psychicznych i emocjonalnych, dbają o edukację i wszechstronny rozwój. Budzą aspiracje życiowe dzieci, którymi się opiekują, pokazują życie odmienne od tego, jakie znają z domu rodzinnego. Niestety zdarzają się osoby, które tej roli nie podały. Niepowodzenie zawsze najtrudniejsze jest dla dziecka, bo ono czuje się winne, mało wartościowe. Najczęściej osoby rezygnujące z funkcji obarczają dziecko winą za zaistniałą sytuację. Nie widzą własnych błędów wychowawczych, własnych deficytów emocjonalnych czy innych problemów, które doprowadziły do rozwiązania rodziny zastępczej.

Podczas szkoleń kandydatów należy położyć jeszcze większy nacisk na emocjonalną stronę wychowania i opieki, organizowanie różnorodnych szkoleń, wykładów, warsztatów i superwizji. Rodziny, które utrzymują stały kontakt z organizatorem pieczy konsultują się, doksztalcają się, lepiej radzą sobie ze sprawowaniem opieki. Ważna jest rola koordynatora, który wspiera rodziny w ich naturalnym środowisku. W roku 2013 w województwie pomorskim było zgłoszonych 2733 rodzin zastępczych. Większość, bo 1644 stanowiły rodziny spokrewnione z dziećmi, 891 to rodziny niezawodowe oraz 109 zawodowych i 44 pełniące funkcję pogotowia rodzinnego oraz 63 rodzinne domy dziecka. Liczbę rodzin w powiecie kartuskim w latach 2011-2013 obrazuje tabela nr 2.

Tabela 2.

Liczba rodzin zastępczych w powiecie kartuskim w latach 2011 – 2013

Lp.	Wyszczególnienie	2011	2012	2013
1.	Rodzina zastępcza spokrewniona	43	32	31
2.	Rodzina zastępcza niezawodowa	21	30	38
3.	Rodzina zastępcza zawodowa	4	3	7
4.	Rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	5	5	2
5.	Rodzinny Dom Dziecka	1	2	2
OGÓLEM		74	72	80

Jak wynika z tabeli w powiecie kartuskim w roku 2013 było 80 rodzin zastępczych. Najwięcej było rodzin niezawodowych i spokrewnionych. Wzrosła liczba rodzin zawodowych.

Na terenie powiatu kartuskiego funkcjonują 3 placówki opiekuńczo-wychowawcze – dwie socjalizacyjne i jedna interwencyjna. Wszystkie placówki prowadzone są przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego A' Paulo. Powyższe dane obrazuje tabela nr 3.

Tabela 3.

Liczba dzieci z terenu powiatu kartuskiego przebywających w placówkach opiekuńczo- wychowawczych w roku 2013

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba dzieci
1.	Placówka socjalizacyjna „Najo Checz” w Kartuzach	40
2.	Placówka socjalizacyjna „Dom św. Wincentego” w Kartuzach	36
3.	Placówka interwencyjna „Ostrzyk” w Ostrzycach	40
4.	Zespół Placówek Opiekuńczo- Wychowawczych w Człuchowie	1
5.	Regionalna Placówka Opiekuńczo- Terapeutyczna Dom im. J. Korczaka	2
RAZEM		119

W roku 2013 przez placówki przewinęło się łącznie 119 wychowanków. Stan na 31 grudnia 2013 r. wynosił 75 dzieci. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych od 2 lat utrzymuje się na podobnym poziomie.

Tabela 4.

Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w powiecie kartuskim w latach 2011 – 2013

Lp.	Dzieci umieszczone w rodzinie zastępczej:	2011	2012	2013
1.	spokrewnionej	55	48	44
2.	niezawodowej	37	64	56
3.	zawodowej	34	31	37
4.	pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego	11	17	6
5.	Rodzinnym Domu Dziecka	-	17	18
OGÓLEM		137	177	161

Zródło: sprawozdanie z działalności PCPR

Wiek wychowanków przedstawia się następująco: najwięcej dzieci stanowią wychowankowie w wieku od 7-13 lat, bo aż 103 osoby, 86 wychowanków jest w wieku od 14-17 lat, 23 osoby to dorośli wychowankowie. Niepokojące jest, że aż 32 dzieci w wieku od 3 do 6 lat przebywa w pieczy zastępczej.

Tabela 5.

Wiek dzieci przebywających w pieczy zastępczej w powiecie kartuskim w 2013 roku

Lp.	Wiek dziecka	Rodzina zastępcza spokrewniona	Rodzina zastępcza niezawodowa	Rodzina zastępcza zawodowa	Rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	Rodzinny Dom Dziecka	Placówki opiekuńczo-wychowawcze	RAZEM
1.	do 3 lat	1	5	7	3	0	0	16
2.	4 – 6	6	1	6	2	0	1	16
3.	7 – 13	14	21	15	1	9	23	83
4.	14-17	14	22	7	0	9	43	95
5.	18 -24	9	7	2	0	0	7	25

Istotny w opiece nad dziećmi jest wiek opiekunów zastępczych.

Tabela 6.

Wiek rodziców zastępczych w powiecie kartuskim w 2013 roku

Lp.	Wiek	Rodzina zastępcza spokrewniona	Rodzina zastępcza niezawodowa	Rodzina zastępcza zawodowa	Rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	Rodzinny Dom Dziecka	RAZEM
1.	Do 21 lat	1	0	0	0	0	1
2.	22 – 30	6	2	0	0	0	8
3.	31 – 40	2	10	1	1	1	15
4.	41 – 50	3	15	8	1	1	28
5.	51 – 60	8	10	0	0	0	18
6.	61 – 70	8	1	0	0	0	9
7.	powyżej 71	3	0	0	0	0	3

Źródło: Dane z systemu PCPR

Przy sprawowaniu pieczy istotny jest też wiek opiekunów. Jak wynika z tabeli najwięcej rodziców zastępczych jest w wieku od 41-50 lat. Kolejna grupa to rodzice po pięćdziesiątym roku życia, a trzech opiekunów ukończyło 70 lat. Pozostali opiekunowie (24 os.) nie przekroczyli 40 roku życia.

Ważnym zagadnieniem jest liczba dzieci przyjętych przez rodziny zastępcze do opieki. Wg stanu na 31 grudnia 2013 r. 52 rodziny zastępcze sprawują opiekę nad 1 dzieckiem. Są to głównie rodziny spokrewnione i niezawodowe. 12 rodzin opiekuje się 2 wychowankami. Natomiast pozostałych 18 rodzin ma w pieczy przynajmniej 3 i więcej dzieci. Powyższe dane obrazuje tabela nr 7.

Tabela 7.

Struktura rodzin zastępczych ze względu na liczbę umieszczonych dzieci wg stanu na 31.12.2013 r.

Lp.	Liczba dzieci	Rodzina zastępcza spokrewniona	Rodzina zastępcza niezawodowa	Rodzina zastępcza zawodowa	Rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	Rodzinny Dom Dziecka	RAZEM
1.	z 1 przyjętym dzieckiem	23	27	0	0	0	50
2.	z 2 dzieci	4	7	1	0	0	12
3.	z 3 dzieci i więcej	4	4	6	2	2	18

Tabela 8.

Rozmieszczenie rodzinnych form pieczy zastępczej na terenie powiatu kartuskiego wg stanu na 30 VI 2014 r.

Lp.	Gmina	Liczba rodzin
1.	Kartuzy	24
2.	Chmielno	4
3.	Somonino	13
4.	Przodkowo	3
5.	Sierakowice	13
6.	Sulęczyno	2
7.	Stężycza	9
8.	Żukowo	14
RAZEM		82

W roku 2013 na utrzymanie dzieci w placówkach wydano łącznie 2 774 461,00 zł co obrazuje tabela nr 9.

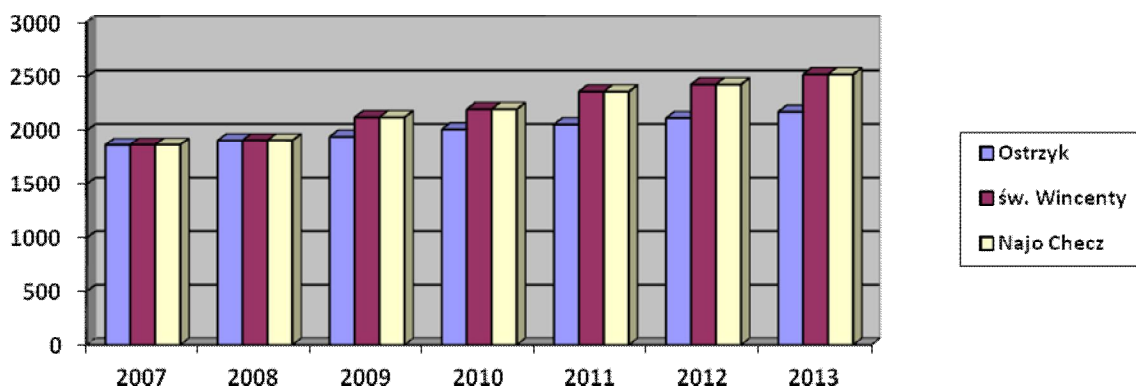
Tabela 9.

Dotacje dla placówek opiekuńczo- wychowawczych w roku 2013

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba dzieci objętych wsparciem	Łączna kwota dotacji (zł)
1.	Placówka socjalizacyjna „Dom św. Wincentego” w Kartuzach	36	2 218 095,00
2.	Placówka socjalizacyjna „Najo Checz” w Kartuzach	40	
3.	Placówka interwencyjna „Ostrzyk” w Ostrzycach	40	371 824,00
4.	Dom im. J. Korczaka	2	160 200,00
5.	Zespół Placówek Opiekuńczo- Wychowawczych	1	24 342,00
RAZEM			2 774 461,00

Miesięczny koszt utrzymania wychowanków w placówkach socjalizacyjnych prowadzonych przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia Św. Wincentego A'Paulo w roku 2013 wyniósł 2 523,00 zł, natomiast w placówce interwencyjnej - 2 170,00 zł. Od kilku lat wzrasta koszt utrzymania dziecka w pieczy zastępczej co obrazuje wykres nr 2.

Wykres 2.
Koszt utrzymania dziecka w placówkach w latach 2007-2013

Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w roku 2013 w rodzinie zawodowej wyniósł 2156,00 zł, w niezawodowej - 792,00 zł, w spokrewnionej – 583,00 zł.

Pełnienie funkcji rodzica zastępczego wymaga nie tylko właściwych predyspozycji, odpowiedniego przygotowania, ale także systematycznego podnoszenia umiejętności i kwalifikacji. W roku 2013 51 osób w rodzinach zostało przeszkolone przez jednostki szkolące zewnątrz, uruchomiono grupę wsparcia dla rodzin zastępczych oraz superwizje dla opiekunów. Ponadto zwiększono ilość godzin pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Pomocą koordynatora w roku 2013 objęte były 53 rodziny, natomiast terapią rodzinną - 25 rodzin.

Na pomoc usamodzielnianym wychowankom w roku 2013 wydano ponad 330 000,00 zł. Prognozuje się, że w latach następnych ta kwota wzrośnie.

Nasilające się problemy psychiczne i emocjonalne wśród wychowanków wskazują na potrzebę rozbudowania systemu wspierania opiekunów oraz zwiększenia dla nich oferty pomocowej, a zwłaszcza program usamodzielnienia przygotowującego wychowanków do dorosłego życia. Im dłuższy pobyt w pieczy tym większa potrzeba zintensyfikowanych działań przygotowujących do opuszczenia systemu i samodzielnej egzystencji.

Dane statystyczne z Sądu Okręgowego w Gdańsku potwierdzają, że wiele rodzin z terenu województwa pomorskiego boryka się z kryzysem i problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Liczba rodzin źle funkcjonujących i objętych dozorem oraz rosnąca liczba małoletnich, których rodzice zostali ograniczeni we władzy rodzicielskiej powoduje stałe zagrożenie i potrzebę rozwoju pieczy zastępczej. Z danych Sądu Rejonowego w Kartuzach wynika, że 256 rodzin objętych jest

nadzorem kuratora, a 53 dzieci zagrożonych jest umieszczeniem w pieczy zastępczej. Zwiększenie liczby kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej jej uzasadnione tym bardziej, że pobyt dzieci w pieczy zastępczej jest długi. Najwięcej dzieci ma za sobą długoletni okres pobytu w pieczy, co obrazuje poniższa tabela nr 10.

Tabela 10.

Pobyt dzieci w pieczy zastępczej w powiecie kartuskim wg stanu na 31.12.2013 r.

Lp.	Okres pobytu w pieczy zastępczej	Rodzina zastępcza spokrewniona	Rodzina zastępcza niezawodowa	Rodzina zastępcza zawodowa	Rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	Rodzinny dom dziecka	Placówki opiekuńczo-wychowawcze	
							Najo Checz i Dom św. Wincentego	Ostrzyk
1.	do 3 m-cy	0	3	0	1	0	1	1
2.	powyżej 3 do 6 m-cy	2	7	4	1	0	4	7
3.	powyżej 6 do 12 m-cy	1	4	4	3	3	1	5
4.	powyżej 1 roku do 2 lat	9	7	9	1	4	17	0
5.	powyżej 2 lata do 3 lat	5	3	11	0	0	6	0
6.	powyżej 3 lat	27	32	9	0	11	32	0
RAZEM		44	56	37	6	18	61	13

Do adopcji w latach 2012 i 2013 zgłoszono łącznie 24 wychowanków, co obrazuje tabela 11.

Tabela 11.

Liczba dzieci z terenu powiatu kartuskiego zgłaszanych do adopcji.

Lp.	Wiek dziecka	2012 r.	2013 r.
1.	0 – 6 m-cy	0	2
2.	7 – 12 m-cy	0	0
3.	13 m-cy – 2 lata	1	1
4.	3 – 5 lat	0	0
5.	6 – 8 lat	1	0
6.	powyżej 8 r. ż.	18	1
RAZEM		20	4

Od paru lat rośnie zapotrzebowanie na opiekę zastępczą dla licznych rodzeństw. Istnieje pozytywne podłoże do dalszej pracy na rzecz rozwoju tej formy opieki w środowisku. Powstał lokalny program szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze. W roku 2013 kwalifikacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej uzyskało 19 rodzin. Mimo to nadal potrzebna jest

popularyzacja idei rodzinnej opieki zastępczej, przedstawienie rzeczywistych potrzeb, jak również wskazanie kierunków zmian.

Najistotniejszymi problemami ograniczającymi realizację zadań dotyczących systemu pieczy zastępczej występującymi w powiecie są:

- problemy kadrowe,
- problemy finansowe,
- brak kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnych domów dziecka i rodzin zawodowych,
- ograniczony dostęp do specjalistów,
- ograniczony dostęp do mieszkalnictwa socjalnego.

Analiza SWOT systemu pieczy zastępczej w powiecie kartuskim

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymująca się od 2009 roku tendencja spadkowa liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. 2. Utrzymująca się korzystna proporcja pomiędzy rodzinnymi a instytucjonalnym formami pieczy zastępczej. 3. Osiągnięcie obowiązkowych standardów opieki zgodnie z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. 4. Lepsza współpraca podmiotów działających w obszarze pomocy dziecku i rodzinie. 5. Systematyczny rozwój ofert pomocy dziecku i rodzinie. 6. Opracowanie i realizacja powiatowego programu szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze. 7. Opracowanie i realizacja programu usamodzielnienia „Z nadzieją w przyszłość.” 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niedostateczny system badań i analiz sytuacji usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej. 2. Brak adekwatnych mechanizmów oceny skuteczności podejmowanych działań. 3. Brak ścisłej współpracy i działań interdyscyplinarnych z rodzinami biologicznymi których dziecko zostało umieszczone w pieczy. 4. Mała liczba kandydatów na rodziny zastępcze. 5. Brak chętnych do prowadzenia rodzinnych domów dziecka. 6. Brak specjalistycznych rodzin zastępczych dla dzieci ze specyficznymi potrzebami.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwości prawne – ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. 2. Współpraca i wymiana doświadczeń pomiędzy osobami i instytucjami działającymi w systemie pieczy zastępczej. 3. Wsparcie finansowe ze źródeł zewnętrznych (MPiPS, EFS) 4. Rozwijająca się współpraca z sektorem pozarządowym. 5. Deklaracja współpracy z Urzędem Pracy w zakresie usamodzielnienia pieczy zastępczej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozproszone dane dotyczące źle funkcjonujących rodzin biologicznych. 2. Brak motywacji rodzin biologicznych do zmiany swojej sytuacji i odzyskania opieki nad dziećmi przebywającymi w pieczy. 3. Rosnąca liczba dzieci i młodzieży ze specyficznymi potrzebami, dla których może brakować adekwatnych form opieki. 4. Małe zainteresowanie mieszkańców powiatu funkcją rodzica zastępczego. 5. Brak wystarczających środków z budżetu powiatu na realizację zadań w zakresie pieczy zastępczej.

Cele i zadania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015 – 2017

Cel I. Rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej

Cele szczegółowe:

1. Promowanie działań na rzecz pozyskiwania kandydatów na rodziców zastępczych oraz budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej.
2. Podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin zastępczych.
3. Zapewnienie i udzielanie specjalistycznej pomocy rodzinom zastępczym.
4. Tworzenie warunków do zmiany sprawowanej opieki poprzez ustalenie limitu rodzin zastępczych.
5. Wsparcie osób sprawujących różne formy rodzinnej pieczy zastępczej (wolontariat, grupy wsparcia i samopomocowe, grupy korekcyjno- edukacyjne, superwizje).
6. Rozwój współpracy jednostek pomocy społecznej i rynku pracy na rzecz pieczy zastępczej.

Cel II. Doskonalenie istniejącego systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej

Cele szczegółowe:

1. Zmniejszenie liczby wychowanków w placówkach socjalizacyjnych.
2. Podejmowanie działań na rzecz zmiany środowiska zastępczego.
3. Przygotowanie i realizacja programów pracy z rodziną naturalną dziecka.

Cel III. Wsparcie wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielnienia

Cele szczegółowe:

1. Opracowanie i realizacja programów usamodzielniających się wychowanków – program „Z nadzieją w przyszłość”.
2. Zwiększenie kompetencji społecznych i zawodowych usamodzielnianych wychowanków.
3. Przygotowanie i realizacja programów profilaktycznych dla wychowanków przebywających w pieczy zastępczej.
4. Rozwój form pomocy mieszkalnej dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.
5. Tworzenie warunków dla grup wsparcia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.
6. Udzielenie pomocy finansowej i rzeczowej na usamodzielnienie.

Zakładane rezultaty realizacji programu

1. Niwelowanie mitów i stereotypów na temat pieczy zastępczej
2. Zmiana niekorzystnego wizerunku pieczy zastępczej
3. Wzrost liczby rodzin zastępczych.
4. Zmniejszenie liczby rozwiązanych rodzin zastępczych.

5. Zmniejszenie liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej instytucjonalnej.

Zagrożenia dla realizacji działań w programie

1. Niewystarczająca ilość środków na rozwój pieczy.
2. Niewystarczająca liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych.
3. Małe zaangażowanie rodziców biologicznych w celu powrotu dziecka do rodziny.
4. Trudności we współpracy z innymi instytucjami.

Planowany limit rodzin zastępczych

Doświadczenie lat poprzednich oraz nowe rozwiązania w zakresie pomocy społecznej wymuszają konieczność promowania, porządkowania i szacowania. W związku z tym ważnym zadaniem programu jest ustalenie corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych działających na terenie powiatu kartuskiego, sporządzonego na podstawie analizy potrzeb, zagrożeń w środowisku oraz możliwości finansowych powiatu.

Tabela 12.

Limit zawodowych rodzin zastępczych na lata 2015-2017

Lp.	Rok	Planowany limit rodzin zastępczych zawodowych, w tym RDD
1.	2015	13
2.	2016	14
3.	2017	15

Tabela 13.

Szacowany koszt funkcjonowania zawodowych rodzin zastępczych na lata 2015-2017

Lp.	Rok	Limit rodzin zastępczych zawodowych	Szacowany koszt
1.	2015	13	1 310 000,00
2.	2016	14	1 406 000,00
3.	2017	15	1 558 000,00

Źródła finansowania

Źródłem finansowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej są środki pochodzące z:

1. budżetu powiatu
2. budżetu państwa
3. budżetu samorządów gminnych
4. odpłatności rodziców biologicznych
5. EFS w ramach projektów

Adresaci projektu

Beneficjentami programu są:

1. Dzieci przebywające w pieczy zastępczej
2. Rodziny zastępcze
3. Osoby prowadzące rodzinne domy dziecka
4. Rodziny pomocnicze
5. Osoby usamodzielniane
6. Personel placówek opiekuńczo-wychowawczych
7. Koordynatorzy, pracownicy organizatora pieczy zastępczej

Realizatorzy programu

Realizatorem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach. Kluczowymi partnerami w realizacji działań stanowiących operacjonalizację programu są w szczególności: rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze, sądy, GOPS, instytucje rynku pracy, instytucje oświaty i kultury, przedsiębiorstwa, podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe.

MONITORING I EWALUACJA:

1. Monitoring będzie podlegał na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach. Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań, łownie przez analizę założonych wskaźników. Celem ewaluacji będą następujące stwierdzenia:
 - 1) Czy program stwarza możliwość postępu w zakresie rozwoju rodzin zastępczych?
 - 2) Czy rodzinna piecza zastępcza na pierwszeństwo przed pieczą instytucjonalną?
 - 3) Czy zagwarantowano wystarczające środki finansowe na realizację programu?
 - 4) Czy utworzony system wsparcia rodzin zastępczych jest satysfakcjonujący?
 - 5) Które metody pracy z rodziną dają oczekiwane rezultaty, a które należy zmienić?
2. Podstawy ewaluacji stanowiąc będą:
 - 1) rozmowy z opiekunami i rodzinami zastępczymi,
 - 2) wypowiedzi ustne beneficjentów,
 - 3) oświadczenia wydawane przez beneficjentów,
 - 4) spotkania z dziećmi i rodzicami,
 - 5) indywidualne programy usamodzielniania,
 - 6) okresowe oceny sytuacji dziecka oraz funkcjonowania rodziny zastępczej.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie raz w roku przekładać Radzie Powiatu Kartuskiego sprawozdanie merytoryczne i finansowe z przebiegu programu wraz ze sprawozdaniem z działalności jednostki.

Konsultacje społeczne

UZASADNIENIE do projektu uchwały Rady Powiatu Kartuskiego w sprawie przyjęcia programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie kartuskim na lata 2015-2017

Art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi, że do zadań powiatu należy między innymi opracowanie i realizacja trzyletnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej zawierających między innymi corocznych limit zastępczych rodzin zawodowych.

Program rozwoju pieczy zastępczej jest spójny z powiatową strategią rozwiązywania problemów społecznych oraz programem pomocy dziecku i rodzinie. Głównym celem programu jest stworzenie warunków do rozwoju pieczy zastępczej ukierunkowanej na rodzinne formy. Cele szczegółowe to: promowanie idei rodzicielstwa zastępczego i tworzenie nowych form wsparcia, zapewnienie profesjonalnego wsparcia rodzinom zastępczym w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz wyspecjalizowanie się placówek opiekuńczo-wychowawczych. Powyższe cele będą realizowane w różnym czasie przez okres 3 lat.

Osoby pracujące z rodziną i dzieckiem – tworzące zespół opracowujący program to autorzy treści merytorycznej prezentowanego programu.

Program będzie monitorowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach. Dyrektor jednostki raz w roku będzie przedkładać sprawozdanie merytoryczne i finansowe z realizacji programu Radzie Powiatu Kartuskiego.

Opracowała:

Gabriela Gołata
Dyrektor PCPR